

De laude

Incipit tractatus magistri Joh. gerson cancellarii parisiensis de laude scriptorum

Centari scripturarum

pturas exhortabatur olim iudeos christus Joh. v. Scripturas videlicet in quibus putabant se vitam eternam habere. De qualibus loquitur apostolus secunda ad thimotheum iij. quod omnis scriptura divine inspirata. utilis est ad docendum. ad arguendum. ad corripiendum. ad erudiendum in iustitia. ut perfectus sit homo dei ad omne opus bonum instructus. Et ad romanos. xiiij. Quaecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt. ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Verum quod scrutabuntur scripture si non habeant. Qualiter habebunt si non scribant. Qua ratione scribentem suum scriptoribus. Sunt igitur nostri scriptores. Et hoc est quod hic et nunc intendimus suadere. opellente nos ad hoc multiplici ei circa scriptores librorum utili de facto quem patitur etas nostra. Et in primis conclusionem certam statuam. dicentes. Scriptorum idoneus et frequens librorum doctrine salubris agit opus bonum de genere. Et opus hoc si proveniat ex charitate. est meritum vite eterne nec facile dicendum est. An pertinet habere decessio dubium cuius occasione curatur prius opusculum quod quasiuit quodam de monachis domus carthusie. Si liceat diebus festiuis scribere devotionis libros gratis. Sed advertendum in primis quod nomen scriptoris notat periciam

Scriptorum

CCCCiiij

scribendi. cum usu assiduo vel frequenti. Scriba vero dicit magistrum in eis qui sunt divine legis eruditum. Qui et scrutator vel doctor dici potest. aut et dictator. Quales erant scriba velox et ingeniosus in lege quales apud christiana nos theologi doctores seu theologie professores de quibus non erit principaliter primo prius hoc de scriptoribus qui mechanicis et manualibus librorum.

Ethi sunt in multis diversis penes eruditionem maiorem vel minorem circa scripturam quam transferunt ex inspecto exemplari libro vel quam de pronuntiatione ore suscipiunt sicut baruch de ore hieremie scripsit omnes sermones eius. Sunt qui similes sunt dictatores et scribe et scriptores. talis laudatus fuisse divinus. Ambrosius liberos scribens quos dictabat. Sunt alii quodam infimi nullum penitus habentes intellectum eorum qui transcribunt. quos quasi pictores appellamus. Sed nonnulli tamen medijs quodam quibus aptus est satis. scilicet eorum qui scribunt saltem grammaticaliter seu literaliter. quales olim fuerunt et adhuc esse ferunt in religionibus approbatis atque in universitatibus et studiis rationabiliter instituti. Et de talibus loquor precipua nunc est intentio nequam quam alios secludendo. qui vel sunt magis aliquo quam scriptores ut primi. vel ut secundi. qui pariter sunt ad fructum spiritus sancti sue scripture capessendum idonei. Quibus prioratis. ut lucidior et brevior esset ordo dicendorum. partem statim hec nostra conclusio. scientibus quid est opus bonum de genere quid opus meritorium vite eterne. quod opus servile. Veruntamen placet

De

eam per operationes aliquas in lib/
sequētib' duodecim considerationib'
apliādo mōstrare q's metz eplex
cōphendit xpus Predicat atq; stu/
det scptoz largit et orat. Affligit
sal dat fontē lucēq; futuris Ecce
siam dicit. armat custodit hōrat.

Consideratio. i. q scriptor predicat.

Scriptor idoneus et frequē
librozū doctrine salubris
Sic enī semp infra loqui
volum' et intelligi pōicare dīci pōt
Certe si lingua filet manus predi/
cat et fructuosius aliqñ quāto scri/
ptura venit ad plures vberior qz
trāsies sermo Nec obuiam' dicto
hieronymi q; hz nescio qd latē/
tis energie viue vocis actus et in
aures discipuli ex doctoris ore trās/
fusa fortius sonat Sed inuenies
aliqz eruditissimos fatētes se plā/
vidisse scpta studēdo ruminādo
qz fecit qz p doctori. auditū Qualē
se fuisse videt bernard' glari di/
rens magros suos fuisse quere' et
fagos. Proculdubio nō sine pūia
vel comite lectura librozūz Adde
q inter pōicatores sūt multi tāqz
nudi pñciatores eoz que sumūt
formaliter in scriptis. qui si mereri
possint aureolā pōicatoribus de/
bitā Cur nō sūt scptoz noster cui
pōt adesse et adest. supponitur. nō
impar animaz saluificans zel' scri/
bendo sicut alteri loquēdo?

Consi. ii. q scriptor studet/ legē ti7 dictati similis.

laude

Scriptor hmoi scrutati stu/
diose vel legēti doctrina/
liter vel etiā dictati nō est
visq; quaqz dissilis Colligit ex pce/
denti deductio pntis cōsideratōis
quo ad legē vel dictare qz nedū p/
morula tps exigua h i ānos decē
cētū. mille. scpturā durare cōtigit i
se vel p multiplicationē exēplariū
ab ea scptoz. legētibus aut atz di/
ctantib' si defuerint auxilia scptō/
rū cū mēoria sit labilis obrepet p/
tinus oblitatio dictatis aut de/
lectis obliuio Adde q salubriora
sunt plerūqz scripta veterū qualia
scriptoz noster eligit qz dictamina
nouelloz Nō q im pbem' nouos
dictatores quales assidue cogunt
assurgere tū ppter alterationē va/
riam gustus spūalis/cupietis nūc
hāc nūc illam escam verbi celestis
nūc oēm penit' abominantis. Cū
vero ppter dubitationes nouiter
emergētes iuxta qūitates psonaz
tpm aliarūqz circūstātiarū q nūqz
plene totas se pbeāt cū sint absq;
numero variabiles Exemplū de
medicis et morbis Nō enī suffici/
unt eis libri qntūlibet ex arte cōpo/
siti Sed optet variare recepras
quales velle siml omēs tradē eēt
prouit auicenna notat inexplēbile
Prodest nihilomin' apud rē publi/
cam nō mediocriter reseruatō ta/
liū pūculariter dictatoz. sicut cō/
tra morbos corpoz sic aduersus
pestes animoz qd vtiqz facit scri/
ptoz Porro scrutationē studiosē

Scriptor

non omni scribenti tradere possum⁹
sed scientifico cui⁹ memoria firmi⁹
retinet ea que scribit q³ alia si vult
intendere. tū ppter immozationez.
tū q³ segni⁹ irritant animos demis-
sa p aures q³ que sunt oculis subie-
cta fidelib⁹ ait **Flaccus**. Accipit ex
hac radice sue traditionis originē
ars memorie cui⁹ meminit **Cicero**.
Reddit insup ratō cur expediat stu-
diosis abbreviatiōes sibi certis no-
tulis insignire puncta memoratu
digniora

Tercia consideratio q³

scriptor noster largiē misereē et cō-
modat

Scriptor noster largiē mise-
reē. et cōmodat. Tres eē p-
tes satisfactionis theologi
tradunt. Una est elemosina de qua
pñs ē cōsideratio. altēa ē oratio. ter-
tia ieiuniū. de quib⁹ erit cōsideratio
sequēs. Quis oro dubitauerit qm̄
scriptor qualē loqmur sit largitor
elemosine multiplicis neduz tpalis
ad sustentationē sui suozq³ fratru
seu domesticoz. Est em̄ lucrosa nō
parū ista ars. Tenebit insup locuz
elemosine spūalis ad opitulationē
animaz. nunc aduersus errores et
scrupulos p eruditionē doctrinalē
atq³ cōsiliū. nūc ad cōsolationē saluta-
rē. Falloz si nō ita misericordiā rece-
perūt **Jonathas** cū ceteris iudeis
pmo **Machab. xij.** Dicentes se ha-
bē solatio sanctos libros ideo nul-
lo indigere Consonat apls vbi su-

CCCC

pra ad **Rho.** Sūt adhuc vt accepi
nōnulli pfectores regule beatissimi
Augl. q³ canonicos regulares ap-
pellam⁹ apud **Ollandiaz** quoz la-
bor scribēdi pascit eos tpalib⁹ sub-
sidijs de precio libroz remanētib⁹
apud se plurimis ad spūituaie sola-
tiū. Tales iure dixerim⁹ beatifica-
tos a ppheta. **Labores** inquit ma-
nuū tuaz q³ manducabis. beat⁹ es
hic in spe. et bene tibi tādē erit in re
Arx tua mystice diuina sapiētia.
vel religio tua. vel celestis grā. sicut
vitis abundās in laterib⁹ dom⁹ tue
que est ecclesia vel cōciētia. **Fili** tui
litteraliter professores et scriptura.
moraliter opa tua. sicut nouelle oli-
uarū in circuitu mense dñi que pa-
raē aduersus eos. demones et ho-
mines qui tribulāt nos. **Cōpa** nūc
si potes alioz quorundā ecclesiasti-
coz multiplicata sup numez insti-
tuta sint in orōib⁹ vocalib⁹. sint in
elemosinis corpālib⁹. istoz paupi
nec iam paupi sed diuiti simplicita-
ti fūerit an adhuc sint nescio sādē
moniales in hoc opus dedicate sūt
olim **Origen** p transcribēdis pau-
peribus suis nedum notarios per-
diuites seculares. sed puellas sex in
scribendo peritas datas esse. **Quā**
queso tot genera bibliaz. tot do-
ctoꝝ volumina que modo supsunt
in ecclesia si nō ex scriptozib⁹ in reli-
gione degentib⁹ q³ ad pñs vix vl-
lū supeſt vestigiū

Quarta cōsid. q³ scriptor
orat.

Q i

De

Scriptoz noster orat. habz oculus nūcius cordis orā/ di materiā sibi ministrare. Quāuis nihil obfit qñ vocalis qñ/ qz possit inseri oratio vel canticum suauē duz scribit. At vero satis est implere scriptozē nrm monitionem aplicā. qz psallam⁹ et cantem⁹ i cor dib⁹ nris dño. Qd frequenter eo li berius implere valet quo solitudine quadā vberi⁹ fruit. Puto palaz nri fieri qz scriptio vel scriptura ē op⁹ dei opus religiosū. nō min⁹ sepe qz vocis exaltatio in canticis ecclesie. Pōt subinde vnū opensari p altez qñqz salubri⁹ qz tpalis administra/ tio ab ecclīasticoz officioz frequē/ tatōne saluat et absoluit. Credide/ rit p inde scriptoz noster et pietate iugi recogitauerit totiens deū san/ ctos qz angelos secū eē. toties scri ptores sacros ipm alloqui. totiens xpm sibi blanda qdaz oscula cōso/ latōis dare. quoties eoz dicta sa/ lubria ascribit q mediate vel imme diate dispensarūt. Cui dignitati q pōt mces alia tpalis equari? Quis phibet talē aliquē cōtemplatiū et esse simul et dici? Cōtemplationem itaqz lectio que scribendo fit nō im petit sed pascit.

Quinta cōsid. q scriptoz affligitur

Scriptoz noster affligit in quo ieiunij vicē tenet. Ieiun iū put est tertia ps satis/ factionis extēso nōie dici a docto rib⁹ omis afflictio corporalis assum/

laude

pra volūtariē p domatiōē carnis vel vice satisfactionis que fit p do/ lozē. Quēadmodū ps altera q dici tur oratio occludit omnē mētis ele/ uationē in deū cū humili subiectōe et obedientia. Elemosinā vero p/ tendūt ad omne subsidium pximo misericorditer impensuz. Consonat votū paupertatis elemosine. votum obediētie orationi. votū castitatis ieiunio seu corpis edomatiōi. Que talit⁹ elucidata mor⁹ pspiciā faciūt hāc cōsideratōez cū duplici pcedēte. Nullus itaqz negauerit laborio suz esse scribētis exercitiū. acceptet igit illud in penitentiā seu satisfactionē p suis alienisqz delictis. sic em dire ctio spūalis oculi reddet laborem suū nedū vno hoc modo laudabi/ lē et meritoriū. sed tot modis quot intentiones bonas adducet ad de corationē actus sui. nominatim iu/ rta cōsiderationes duodecim quas sub scripture pconijs aperim⁹. Jun ge q in foro penitentie potest iste labor ad satisfactionē sacramenta lē imponi. quē laborē si null⁹ impo nit hōim. imposuit sane de⁹ ab initō cū dixit A de et posteris In sudore vul. tui vesp. pa. ti. Porro q in labo/ re hōim nō sunt nec cū hōib⁹ flagel lanē nō intumescāt sed timeant ne cū demonib⁹ affligantur. Scripsit egregiū volumē Aug⁹. de op e mo nachoz qd totū potuerat ad rem que nūc agit traduci. Qm si mona chos oportet opari. quale dabitur opus aliud sue professioni nedum

Scriptorum.

minus aduersum. sed amplius p'
motiuū attēto qd nō oēs idonei sūt
ad difficilioza qualia sūt pōicatio
vel lectio doctrinalis. Sed neque
missa pōstat celebratio. quā finit
hora breuis. Neq; p'tea valz excu/
satio desioie nonnullop dicentiu;
imo qñ gl'iantiu nescio scribē. Di/
scant discāt. neq; verecundent vel
despent qm labor imp'bus omia
vincit. et duris veniēs in reb' ege/
stas ait virgilius. Saliet besoeng
fait vieille troter id ē latie. Nēitas
faēvetulas curre. Qui se dic egē cū
sibi possit faciēdo qd i se ē puidē
si mēdax. si fid' est. lēoz dñudicet

Sexta cōsideratio

q scriptor sal sapientie tribuit

Scriptor n'r posteris sal sa/
piētie administrat. Tūbet
apls esse nrm rōnabile ob/
sequiū sformiē ad figurā legis p/
cipientis in omī sacrificio sal appo/
ni. Vt deat aut scriptor ne suum sal
infatuet v' sibi si ei nō sapuerit v'
alijs si corruptū per ineptias scri/
bendi reddiderit. Quales vere p/
tulit eras nra plimos quoz men/
dosa fuerūt adeo volumina vt cō/
sultius fuisset. nulla qz talia min/
strari cū littēis incōditis sine lege
sine sensu vel ordine. adeo qdē vt
auctori pprio seu dictatori nō intel/
ligibilia redderent qntūlibz intro/
specta. Hāc existimāt aliq nō mini/
mā tribuisse iacturā studijs ac vni/
uersitatib' nre tēpestatis dū quili/
bet admitteret ad scribendū. non

CCCCvi

pbatis non cognitus. Exēplaria
quoq; dabant incorrēta. Quoniam
multiplicioz corruptio seqret. iun/
cta trāscribētū v' inertia v' igno/
rantia. Sed dant visitatores in ar/
tibus mechanicis. ne fraus cōmit/
tatur in opationibus vt in pānis
vel in pane vel cultellis et ceteris.
Quis digne tulerit opus p'ciosissu/
mū expers esse visitationis. ne cor/
ruptio sua serpat iugit in deterius.
Sic oliz apud scōs p'pres hēbatur
electio sup scptozibus nec passim
admittebat indoc' vt doctus sed
vsq; ad punctozū formationem. q
lucē dāt magnā legētibz examē
habebat. Quisci doctores nomia/
tim hereneus si nō fallit memoria
subiūgebāt in opusculozū suozum
sine terribilē dñi nomis obtesta/
tionē. vt scpta sua corrēcte trāscri/
berent et p posteros ita fieri sua/
derent. Alioqn iux hieronymū qd
vel scpsisse vel emēdasse fruct' essz

Septima cōsideratio

Scriptor fontē ministrat
Scriptor n'r posteris apit
fontē aque viue salietis in
vita eternā. Intelligat hoc nō vt
auctoz pncipalis qui solus deus ē
s vt ministrator. Nā fons vite ver/
bū dei in excelsis. Nōne libri sala/
bres qles intēdimus sūt nō cister/
ne quidem veteres et dissipate. sed
fons oztozū puteus aquaz viuen/
tiū que fluūt impetu de libano. q
cādidatio nūcupat. Cui sapientie
fonti qnto p'rimiores sunt rivuli

De

sciarū tāto puriores salubriores
q̄ credideris illos Quo cōn dūz
per terras in lōgīnquū riuī scia
rū dilabunt nō retinētes virtutē ⁊
gustū fontis originalis scito q̄ de
facili limū viscum q̄ cōtrahūt. vñ
vīmes pestilētes vt rane bufones
colubri geniti repūt et potātes in
ficiūt aut pīmunt Bibe igit̄ o scri
ptor de aq̄s tuis viuētib⁹ veniētib⁹
b⁹ de libano p̄or Et ne dixeris hē
ticl. aq̄ furtiue dulciores sūt. s̄ oīa
palā ⁊ in luce clarescāt p̄ quo sit
sequens consideratio

Octaua cōsideratio

q̄ scriptor lucem dat

Scriptor n̄ lucez sequit̄ ⁊
eam posteris administrat
Lex dei lux est et lucerna.
Lucerna pedib⁹ meis verbū tuum
ait p̄sta dño et lumē semitis meis.
Sit opz ip̄i gaudiū. qui delēabile
lumē ocul̄ inspicit q̄tidie Neq̄ hēt
vt thobias cōqueri. q̄le mihī gau
diū erit. qui in tenebris sedeo et lu
men celi nō video Vide plane lu
men celi sc̄ptor n̄r q̄d ē verbū dei
descendēs a p̄re. luminū. dū alij ac
cumulāt sup se terrā instar talpaz
defossi tenebris sclariū vel l̄farum
vel opationū Gaudeāt pueri t̄les
habuisse p̄ntes vel maḡos qui
talib⁹ eos artibus salubria scribe
di voluerūt instruere Gaudeant q̄
talentū artis hmōi susceptum non
ignauiter infodere s̄ vt lucernā et
lucē strēnuitate diligētī. conant̄ p̄
sentib⁹ ⁊ futuris ostendere Vide. hō

lande

homi et ars arti q̄ntū p̄stat ⁊ p̄re/
fert Dedit⁹ sc̄z ad salutaria sp̄ia
lia q̄ p̄re derelictis aut impuls⁹ ad
noxia. que vel auariciā nutriāt vel
ad flagicia p̄trahāt nō distrabāt
a p̄ccis Demū collige tecū sc̄ptor
n̄r quale tibi sit donum dei. posse
frequenter emergere de tenebris
mūdanoz hoīm cuz actibus suis
teterrimis. in seditionib⁹ in bellis
in cōditionibus Emergere dire
rim per obligationē animi dūz lu
cidis et tranq̄llis actionib⁹ mens
occupat se Nam vbi locus esset in
corde tuo tenebris. q̄ lux scriptu
rarū attentione sua complet Qua
in re non parū accipit fructū scri
ptor q̄uis illitterat⁹. non mīn⁹ ere
bro q̄ hō nō intelligens eccl̄ie can
ticis occupatus Fensit hanc lucē
Aug⁹ dū obediēs celesti oraculo
tolle lege tolle lege. cōiectis in scri
ptura apli oculis. mox depulse sūt
ab eo dubitatiōis tenebre luce se
curitatis infusa Itaq̄ dici nō pōt
q̄ multiplex olim et q̄tidie lucis
splendide fulgor irradiet legētes
in sc̄pturis quas h̄ri nō posse sine
sc̄ptorib⁹ q̄s nesciat Presto sunt
vbilibet scripta tibi si volueris ver
ba nō eque Vides in illis defect⁹
tuos tanq̄ in speculo sine verecun
dia vel pudore cui⁹ q̄ insipientis
vel culpantis Potes p̄ variatōne
palati sp̄ialis nunc istis nūc illis
sc̄ptoz refici saporib⁹ Propterea
supuaciā ip̄oz multiplicationem
q̄s esse culpauerit. Nōne lautissimā
esse ouenit sapiētie mensā multa q̄

Scriptorum.

ferculorū varietate refertam **Su**/mat vnusq̄sq̄ q̄d q̄ntū satis erit vel vsq̄ ad sobriā ebrietatē spūs. ad quā spūs inuitat carissimos **C**omedite inq̄t amici et bibite in ebriamini carissimi **Q**ualis ebetas nō tēbrositatē obtrusitatēq̄ h̄ lumi nositatē affert insolitā et vere dīnā

de cōsideratio q̄ scriptor ec/

Scriptor noster eccliam di/tat **R**efert **Aug** moriens ffibus inculcasse q̄ ecclia/sticā bibliotecā magno studio q̄a magnū sciebat esse thesaurū custo dirēt **Q**uo cōn nō h̄nt tyranni de populatores regionū seu religio/nū efficacius machinamentū q̄ si libris ip̄as in primis spoliauerint atq̄ p̄uauerint. **D**atuit in regibus assyriorū respectu h̄rlm et iudeorū **H**oc p̄oē animaduersū est incōmo dū cepisse circa regnū frācie xp̄ia/nissimū a quo libri distrahi sūt assi due. et si nō apta tñ occulta et pal liata depredatione p̄pter lucz ad exteras nationes colligēdū. quan q̄ neq̄ defuerint aptissimi violen/ tissimiq̄ direptoēs **D**r in p̄uēbio vulgari **L**es bons liures font les bons cleres. i. **B**oni libri faciūt bo nos clericos **H**oc p̄uerbiū verū ē **M**utat is q̄z libris. vt polīcia mu tetur vno mō vel altēo n̄cē ē. **I**hec ad laudē sc̄ptorū spectāt. quorum studiū est ad oppositā librorū de paupati onē cōnriū. dicare scilz et popular e libris sc̄is **A**dmirabilis fuit ardor habendi libros sacros

CCCCij

apud ptolemeū regē. qui p̄cio in/ genti cōpauit sibi per septuaginta interptes translationē eorū. **Q**uo vtināz puocarent infidelis regis exemplo fideles pontifices et p̄n/ cipes xp̄iani. **F**ertur huius regis li braria quinquaginta milia libros habuisse **C**eterū diuitias hic non accipim⁹ solū in decoē librorū. qui tamē additus si fuerit valorī spiri/ tuali p̄cium duplex accrescit. sicut in ornamētis ecclesiasticis ista lau damus. **S**it scriptura laudabilis pro thesauro qualis nō ē in papī/ ris ilico pereūtibus. vbi dicuntur simul labor recte papireus deperi re cuz opera et impensa **P**ergame nū durabilius est. que conditio ca ristia eius supra papirū compēsat abundanē **S**ed neq̄ quispiā ex cusauerit suā in scribendo segnicie si nesciuerit litteras artificiose mul tuz formare littera sit legibilis. sit p̄uātua sit purgata. qualis est lō bardorū. nō inuoluēs se tractibus supfluis **E**t demū sine mendis fal sitatis. cū orthographia v̄ea **I**lla sufficit in ecclie thesauro reponi q̄z/ uis parū fucati decoris obtineat. nec tantū dē p̄cēij t̄palis **N**ō autē oportet ad extremū vnūquēq̄ si/ miles ad scribēdū libros assumere quēadmodū nō est par in legenti bus studiū **C**aptat hic ampli⁹ de/ uotionem vel gignere vel nutrire cui parua satiffaciunt opuscula. **V**ult alius in altū eruditōis intel lectualis ascendere tali grādia do ctōrū habenda sūt volumina. q̄rū

De

traditiones ordine doctrinali scruten-
tur. Alioquin rectum in addiscendo
deserens ordinem letos iuxta boetium
exitus non haberet. Primum simplici-
tati claustralium religiosorum. Alterum
magis appropriatum est studiositati
sapientiam cum predicationis officio pro-
fiteri quarentium. Tu denique si non po-
tueris amplios librorum manipulos
ad arcam ecclesie reportare vel par-
uos et paucos. Immo si gregorio
credis vel unum afferre stude ut in
tabernaculo domini non vacuus appare-
as. si solos etiam caprarum pilos ha-
bueris vel minuta duo

Decima consideratio

quod scriptorum ecclesiam armat.

Scriptorum noster ecclesiam ar-
mat. Comparat salomon in
canticis ecclesiam turri dauid
que edificata est cum apugnaculis
et mille clypei pendet. et ea omnis
armatura fortis. Et apostolus nominat
verbum dei nunc clypeum ignitum nunc
gladium ancipitem et penetrantem nunc
gladium spiritus. Et presta sagittas po-
tentis acutis. Quisquis igitur habet
zelum legis (et habere debet summus po-
tifer precipue cum prelati et clerici) vigi-
let oportet hanc armaturam libris
ministratam augere aduersus omnem
sciam extollentem se contra christianam reli-
gionem. Sed heu quod dicit apostolus Om-
nes que sua sunt querunt non que ihesu
christi. Qui nec opponunt se murum nec
armis spiritualibus induuntur nec scri-
pta quibus alii se fidem quam dilant.

laude

abundare percurant. Vide si non ca-
rior est hodie scriptorum citationum
quam euangeliorum. Mentior si non plu-
ris emuntur. si non sedulius apud quos-
dam christianos comparant scripture fa-
bulose quam religiose. et prophane quam sa-
cre. et lubrica quam caste. Nunc et ec-
clesiam inter has manus preparari con-
fide. Si non eat animus ad scrutan-
dum iuxta christi iussione scripturas il-
las tamen multiplicare refuare quam pro
necitatibus et oportunitatibus equi-
erat. Non quod ipsi etiam theologi memo-
ter omnes incorporent. Hoc enim ne-
quaquam factibile est vel temptandum
cum sit consultum paucis rite digerere
vis immozari. Verum expedit repo-
nere repositasque cogitare scriptu-
ras velut in summa quodam quantum pro
loco et tempore possint haberi confestim ut
ita loquimur ad manus per infidelibus
vel ouertendis vel reuincendis. Ad
erudiendum etiam nunc hoc modo nunc
illo fideles. Talis sit oportet ois
scriba doctus in regno celorum similis
homini prefamilias qui profert de
thesauro suo noua et vetera. Cui
pabolice similitudini nonne videtur allu-
dere sponsa blandiens sponso. oia
poma noua et vetera dilce mi ser-
uaui tibi. Offert hoc loco se consiliu
quod per compationem ad armaturam
dei quam esse dicimus libros legis. sit
de armis diaboli libris reprobis fa-
ciendum. Legat qui nescit illud de
actibus capi. xix. multi ex eis qui
fuerant curiosa sectati stulerunt li-
bros. et combusserunt coram oibus.

Scriptorum.

Et computatis p̄cis eoz inuenerūt pecuniā denarioz q̄nquaginta milia. ita fortiter crescebat d̄buz dei et cōfirmabat. Simile factū nuper accepim⁹ de libro magico estimationis mille aureoz. q̄ vt palmes inutilis aruit et arsit. Sic olim parisijs in grauiā ⁊ nup in atrio maioris eccl̄ie. Itē vero sit expediēs apud platos et inquisitores tales aliquos reseruari p̄pter exemplar condemnationis similiū. ip̄i cōsiderēt. De bonis q̄dē nulla sit dubitatio q̄n videm⁹ p̄cepto dñi tabulas legis in arca custoditas fuisse repositas. q̄ custodia cū honore signata est in exēplari vita xp̄i qui libz legis postq̄ accepit et legerat arma p̄ se cōtra p̄fidos ex ysaia p̄ferēs. p̄licuit libzū reuerenter ministro reddēs illū vt habēt luce. iij. ca. Morē rursus esse iudeis scribit Nicola⁹ de lyra nō ita sedere alte q̄ alte positi sūt libri legis. Scitur insup de xp̄ianis aliq̄bus q̄ ip̄is par est deuotio ad libzū aliq̄ sc̄m sicut ad sc̄oz reliq̄as. quē vt signaculū sup̄ cor vel ped⁹ suū ponūt osculant et stringūt. Nec paz credūt opitulari. dū in se versāt quod de euāgelio mat̄ sup̄ egros imposto tradūt historie cū ceteris.

Undecima cōsideratio

q̄ scriptor custodit ecclesiam.

Scriptor noster eccl̄iam custodit. Opitulatio sc̄pturā duplex est aduersus hereticos. Una vt vincātur et sic ar-

CCCCviii

mat. Altera ne vincant et sic custodit. Sed nobis talia differētibus mor̄ occurrere videt̄ aialis homo et opponere p̄mo illud eccl̄astes in fine. q̄ scribendi plures libros nullus est finis. Deinde q̄ desūt scrutatores sc̄pturā p̄sertim deuotā. Ampli⁹ q̄ ex lectura libroz multū susceperūt occasionē errādi imo et insaniendi. Sic opposuit paulo q̄ dicebat. Multe l̄re faciūt te insani re paulē. Rursus oporteret libros ip̄is etiā laicis ⁊ mulierculis p̄pinare vt docerentur per se legendo eos. facta translatione ad vulgare suū si nō aliē cōciperēt. Atvero p̄mū nō impedit. vel obliterat laudem sc̄ptoris n̄ri. Nō enī p̄grediē in immensū sine fine h̄ finē cōstituit cū eccl̄aste timorē dei. cū suorū obseruatione mādatorz. Quo fine retento nihil nimis. Nec iā erit plātas libroz sed vnitas. Fatemur et plāgimus raritatē esse nuniam in scrutatorib⁹ sc̄pturaz deuotarum. Sz maior adhuc inueniret occasiōe sublata libroz q̄s ingerere p̄ sc̄ptores expedit. Potēs est deus affectib⁹ flāmā inurere cuz intellectu allectione vt p̄fectionē suā in veri cognitōne positā aliq̄n scrute tur. Etez nihil ē tā sc̄m ⁊ salubre vel piū. quo non cōtingat abuti. sic de libris euenit quoz non ē culpa neq̄ scribentiū sed scelus ē in abusu. Postremo magis vrgere videt̄ si nō habet zelus instructionis sanctaz sciam. si cōtempserit obſuare non violandā eccl̄ie hierarchiā que

Q. 2

De

habet ut inferiores laici p̄ sup̄iores clericos in lege dei peritos in structiōe accipiāt. Nec docere h̄z publice nisi miss⁹. Nō ei eē dicim⁹ oīm vel h̄fe v̄l scrutari libros sanctos illos marie. q̄ suā difficultatē petūt explanari p̄ alios passus et glōs doctoꝝ. Qualit̄ agere nec facultas est ingenij nec eruditionis comoditas apud vulg⁹ q̄s ab ore sacerdotū optet legē exēcre. Neq̄ tñ arcēdi vident̄ ab opusculis moralib⁹ et deuotis nullam in se difficultatē nec ab̄iguitatē nec absurditatē in translatōe gerentib⁹. cui⁹ modi sūt historie vel vite vel legē de scōꝝ. necnō meditationes scē. Trāslatōnes in reliq̄s iure culpā plus erroris arrogantis. q̄ deuotionis hūilis aut eruditionis salubris materiā p̄pinātes.

Duodecimā cōsideratio

scriptoꝝ honorat ecclesiam.

Scriptoꝝ n̄ honorat ecclesiam. Deducūt hāc honorificentia p̄misse cōsiderationes q̄ sim̄l oñdūt nō mediocrē laudis venerationē scribēdo libros p̄stitui. Nā cōsurgit rō meriti ad deū q̄ honorificat honorantes se. Qui legē q̄z m̄ris ecclē spōse sue nō dimittūt sed augere h̄z dilatare h̄z elucidare cōtendūt. Qd̄ si forte dixerit emul⁹ aduersus laudē sc̄ptoris n̄ri. Cur laudēs ille qui mercenari⁹ est. cui⁹ ad lucrū respicit ocul⁹. Accipiat lucrū quod suū est. et vadat. R̄n̄ debimus p̄ euāgelicā ⁊ aplicā

laude

sc̄iam q̄ dignus est opari⁹ cibo suo et mercede sua. Tm̄mō p̄ncipalis et finalis ei⁹ intētio in honore dei et ecclē in charitate nō ficta. in sua demū alioꝝq̄ p̄petua salute figat̄. ut sit finis lucri sub fine celesti. q̄tū non iā duo fines aduersi sed vn⁹ vtrobiq̄ censeat̄. Donne sc̄ptor n̄ p̄terea venit honorand⁹ ab om̄ibus qui diligūt eccliam p̄cipue qui regimī suo p̄sunt. Sit honor ip̄e in b̄nficio sit honor in aliq̄ insigni titulo sit in largitiōe indulgentiāz nō min⁹ q̄ p̄ p̄grinatione vel ecclē materialis s̄structiōe sit in p̄uilegijs aliq̄bus. Qm̄ si duplici honore dignos dicit apls q̄ laborāt in v̄bo nūq̄ de sc̄pto silebimus. Nūq̄ euāgeliste nūq̄ p̄phete. nūquid paul⁹ ip̄e p̄fuerunt nihil sc̄pto. Nōne p̄lmi q̄tidie scriptis edificant̄ qui v̄ba nō audiūt. Hoc vnū inuigendū p̄misi⁹. ut sc̄ptor ois idoneū se p̄beat. Q̄tū ab institutis vel instituendis p̄ncipalibus scribis exēplaria que ⁊ q̄ lia sunt irrep̄ehensibilia suscipiat. Sic enī iubet dñs deus. xvi. ut rex sibi des̄ptur⁹ deutronomiū legis exēplar a sacerdotib⁹ accipiat. et moysi dicit̄. fac om̄ia p̄z exemplar qd̄ vidiisti in mōte. quod ⁊ angeli ministrātes ob̄uāt. Ecce q̄nta sterilitas p̄ ecclīasticos p̄sertiz plebanos r̄cores eccliarū et alios ociosos de ecclīa. p̄chdolor inuenitur. Apud q̄s nec breuissim⁹ tenor vn⁹ habet dīnoꝝ p̄ceptoꝝ. nec sacrorum nomiatio nec numer⁹ articuloꝝ

Scriptorū

rum **C**ōpellūtur hñe synodalia q̄/
dam instituta Bene q̄vez sed illō
optuit facere nō tñ aliud omittere

Responſio ad q̄onem vtrū
licz scribere di/
eb⁹ festiuis **D**eniqz nihil im/
pedīt vt ad p̄ncipiū finis se r̄ferat
libros seu tractatulos vel codicili/
los deuotionis scribere dieb⁹ festi/
uis. habito moderamine quale sa/
piens iudicabit in hoc ope. quod
vtiqz nō fūile cēsendū est. s̄ in ho/
norez ecclie plus aliqñ vergens q̄
multiplicatō vōlis orōnis. imo q̄
insolēs in aliq̄b⁹ missaz inculcatō

Consiliū auctoris de habendis scriptorib⁹

Si quid ad extremū nobis
est. vel fidei vel cōsiliū. pui/
deant supiores in vnīuersi/
tatib⁹ studioz in cenobijs seu mo/
nasterijs religionū. in collegijs ec/
clesiaz. marie cathedraliū nedum
librarias hñe. sed sc̄ptores de sup/
positis suis instituere cū relaxatio/
nibus onerū ceteroz cōgruis aut
cū stipendijs oportunis Que vbi
deessent agat nihilomin⁹ scriptor
n̄ viriliter p̄ causa nō infima. q̄ti/
nus oriū vitet qd̄ vicia docet oīa
qd̄ eoz sentina est abomiabilis et
horreda **S**pet p̄miū **S**pet qm̄ mer/
ces sua magna nimis erit de⁹ iu/
bens scrutari scripturas ac p̄inde
scribi q̄bus habet et̄na vita **C**ui⁹
esse p̄cipies tanq̄ in libro suo scri

CCCCi.

ptos. largiat ip̄e nob̄ dñs n̄r ihs
xp̄us liber vite speciosissimus de⁹
benedictus in secula Amen

Explicit

Incipit respōsio magi/
stri Johis gersonis de delectatio/
ne in seruitio dei habenda

Debicabat nup
aliquis. an delectatio
cordialis querēda sit
in seruitio dei taz pra/
tico q̄ speculario **V**idetur enīz
talis delectatio esse fornicatio seu
libido quedā spūalis. que nō deū
p̄pter se soluz querit. zelo amicitie
pure gratuite s̄ p̄pter se **E**xēplū
de officiātibz clericis alicui ecclie.
p̄pter distributiones horarias
seu quotidianas **E**xēplū aliud de
spōsa q̄ nō diliget sponſū p̄t aliō
nisi p̄t delectationē osculoz cū filiis⁹
Sed videt ad oppositū p̄mo il/
lud p̄s. delectare in dño. et dabit ti/
bi petitiones cordis tui Rursuz il/
lud p̄bi. delectatio tenet hominē in
opatione **E**t itez Signū ad q̄nti/
bitus. est delectatio in opatione **T**e/
terū de⁹ reddēs cām p̄p̄o isrl̄itico
maledictionū suaz dicit q̄ nō fūile
rit deo in gaudio cordis q̄ letitia
Et alibi Gaudium dñi fortitudo